

Mirosława Sagan-Bielawa

Rok 1918 w opisie socjolingwistycznym polszczyzny

Wystąpienie dotyczy wpływu na język polski zmian politycznych, społecznych i kulturowych zachodzących po I wojnie światowej, nie tylko w Polsce, ale również w innych częściach Europy. Dominujące wówczas purystyczne postawy wobec polszczyzny miały służyć wzmożeniu integracji językowej dawnych obywateli trzech państw (Rosji, Austro-Węgier i Prus). Wśród nich ponad 64% stanowili posługujący się przede wszystkim gwarą chłopi, a ponad 30% należało do kilku mniejszości narodowych. Chociaż użycie polszczyzny w wieku XIX zostało w szkolnictwie i w urzędach ograniczone, a niekiedy i zakazane, polski język literacki w dobrym stanie przetrwał okres zaborów (powstało wiele znaczących dzieł polskiej literatury, rozwijała się również polska publicystyka). Fakt odzyskania niepodległości przez państwo polskie i budowa nowego państwa wiązał się jednak z koniecznością pracy nad standaryzacją polszczyzny ze względu na jej charakter języka oficjalnego, urzędowego. Co ważne, zmiany i pracę nad językiem wymuszała nie tylko unifikacja w ramach jednego państwa, ale również zmiany społeczne, które temu towarzyszyły – powstanie nowoczesnego narodu, demokratyzacja życia politycznego, powszechne wybory, równouprawnienie kobiet, rozwój szkolnictwa na poziomie podstawowym. Wymagało to między innymi modernizacji słownictwa i zmiany etykiety językowej na bardziej „demokratyczną”, niepodkreślającą lub niwelującą dawne podziały stanowe. Z tego powodu okres międzywojenny można uznać za przejściowy pomiędzy „między starym a rodzącym się światem” (określenie językoznawcy Stanisława Szobera). Ówczesną sytuację socjolingwistyczną charakteryzują zjawiska, które nasiliły się po II wojnie światowej.